

BLADET vårt

Menighetsblad for Tveit og Hånes, Den norske kirke
Nr. 2 - 2023 - Årgang 19

Fortid og nåtid i
skjønn forening
side 4

Stemmen fra
Drangsholt
side 6

Spennende kultur-
minner rundt Hånes
side 10

INNHold

- 3 Hilsen fra soknepresten
- 4 Fortid og nåtid
- 6 Stemmen fra Drangsholt
- 8 Ny Venndøl i staben
- 9 Juletreffest i Hånes kirke
- 10 Hedensk offersted?
- 12 Fest på slottet
- 13 Julebasar på Hånes
- 14 Fest på slottet
- 15 Misjonsverkstedet
- 17 Julekonsert i Tveit

REDAKSJON

REDAKTØR NR. 2-2023
Asle Jøssang

REDAKSJON
Asle Jøssang
Øyvind Brennsæter
Lars Hollerud
Odd Aksnes

UTGIVERE
Bladet Vårt utgis av Tveit og Hånes menigheter, Den norske kirke.
To utgivelser pr år.
Opplag: 3410, hvorav ca 1350 går til Tveit og ca 2060 til Hånes.

FORSIDEBILDE
Amanda Winsjansen
Foto: Asle Jøssang

GRAFISK DESIGN OG PRODUKSJON:
Bjorvand & co AS

Gaver til «Bladet Vårt» kan sendes til
kontonummer: 3000 07 70120
eller gi en gave via **VIPPS nr. 122505**
Kategori: Bladet Vårt

Min salme

«Å, kom nå med lovsang» er en av de vakreste julesalmene vi har. Når en fullsatt kirke eller eventuelt et kor og orgel slår an tonene er det til å få frysninger av.

Julens fantastiske budskap om Gud som lot seg føde som menneske av ei ung kvinne gir grunn til glede og lovprisning. Gjennom salmen får vi del i englesangen som hørtes på Betlehemsmarkene. Vi er med i jubelkoret som priser Gud for hans frelse. Hver første juledag må jeg bare høre denne salmen. Hvis den ikke blir sunget på gudstjenesten i kirken, finner jeg fram en innspilling med Barbara Hendricks og lar meg begeistre og nynne med. Da kommer den gode julestemningen og fyller meg med takknemlighet og glede.

Runa Marie Flo

Å, kom nå med lovsang

1. Å, kom nå med lovsang, jordens kristenskare!
Å, kom nå med lovsang til Betlehem!
Kom for å se ham, kongen i en krybbe!

Ref.: Kom, tilbe ham, Guds under!
Kom, tilbe ham, Guds under! Kom tilbe ham,
Guds under, Vår Herre Krist!

2. Gud evig Gud, og lys av lys det er han.
Til oss er han kommet som bror i dag.
Sann Gud av opphav, født før alle tider.

3. Syng, englehærer, syng med salig jubel!
Å syng myriader, i himmelens slott.
Ære til Gud og fred blant oss på jorden!

4. Herre, vi hyller deg som kom til jorden.
Barn Jesus, deg hører velsignelsen til.
Ordet ble kjød og bor i dag iblant oss.

JAN OTTO FREDWALL

SOKNEPREST HÅNES

Jul i en urolig verden

Det begynner å nærme seg jul og vi har bak oss en høst med hendelser som både har rystet oss og satt ting i livet i perspektiv. Jeg tenker først og fremst på terrorhandlingene mot Israel og de konsekvenser disse har fått for så altfor mange mennesker, ikke minst uskyldige barn i de berørte områdene. I skrivende stund er det mange barn som dør hver dag i Gaza som en følge av det som skjer der. Det er helt grusomt hvordan ondskap kan eskalere og ramme på sin mest brutale måte. Samtidig ligger krigen i Ukraina der som et bakteppe, også den med uendelige lidelser hvor ikke minst barn er sterkt berørt.

Her hjemme i Norge har vi også denne høsten opplevd hendelser som har berørt mange mennesker og som har utfordret vår opplevelse av trygghet og stabilitet. Uværet «Hans» i august fratok mange mennesker både hus og hjem, og mye viktig infrastruktur ble ødelagt. Vi har også vært vitne til at flere og flere sliter med å klare seg som følge av økte levekostnader. Det merkes ikke minst i køene der man utdeler mat til dem som trenger det. Det hevdes at det siste året har vært en økning på 40% i forhold til dem som nå har behov for hjelp til det mest elementære i forhold til tidligere. Vi har også sett overskrifter om at gjeng- og ungdomskriminalitet er urovekkende økende over hele landet. Dette rammer ikke lenger bare urbane bystrøk, men er også økende i bygde-Norge.

Midt i alt dette skal vi nå snart feire jul, en høytid hvor verdier som fred, glede, trygghet og samhold står sentralt. Man kan i denne situasjon kanskje lett tenke at julens innhold og budskap fort blir en virkelighetsflukt, et luftslott som bare de med en rimelig god dose av optimistisk personlighet kan nyte godt av. Men folkens, julens budskap står jo der ikke bare for dem som klarer å se lyst på livet. Julens budskap står der til oss alle, uavhengig av hvor vi befinner oss, eller hvilken livssituasjon vi står oppe i. Julens budskap kommer til oss som en guddommelig inngripen som vi alle kan åpne oss opp for og ta inn i hjertene våre, midt i alt dette som rammer oss mennesker på så ulike vis. Julens budskap om Jesus er jo et budskap til den lidende verden om at det finnes en som er med oss og sammen med oss i alt dette vi møter.

Så må vi alle forsøke og gjøre vårt til at denne vår verden blir et bedre sted å leve for alle. Det er vår stadige utfordring som medmennesker. «Be og arbeid» var ordene Jesus selv brukte om dette den gang han selv gikk her på jorden. Og i dette ligger både det at vi helt konkret og praktisk gjør det vi kan, samtidig som vi folder våre hender i bønn om fred på jorden, trygghet for alle og fred i menneskehjertene. God jul alle sammen!

Jan Otto Fredwall
Sokneprest på Hånes

FORTID OG NÅTID I SKJØNN FORENING

- Interessen for lokalhistorie våknet under en skoletime på Ve, forteller Ingrid Wisløff Jæger. Hun er en av de største bidragsyterne til det nye bindet i serien Liv og virke i Tveit, som Tveit historielag gir ut i høst.

Fortid og nåtid i skjønn forening: Den gamle døpefonten fra 1200-tallet er nok det eldste objektet i Tveit kirke, som sammen med dåpsenglene i bakgrunnen representerer hva som har vært et ankerfeste i folks liv gjennom generasjoner. Ingrid Wisløff Jæger har vært en viktig pådriver for å få døpefonten tilbake til kirken.

- I en samfunnsfagstime vi hadde om husmanns-systemet spurte jeg elevene om det hadde vært husmenn i Tveit. De var tvilende til det, men visste ikke helt. Da tenkte jeg at dette måtte jeg finne ut av, forteller den mangeårige læreren på Ve skole.

I årenes løp er det blitt mange timer med forskningsarbeid på fritida og i den nye boken bidrar hun med flere artikler om både Tveit gamle kirke og om historien til skoledriften i bygda.

Det gir en underlig ro å sitte i benkene i den nesten 900 år gamle kirken og fornemme en kontakt med generasjoner av mennesker som har dette som forankringspunkt. Vi har bedt henne fortelle om hvordan noen gjenstander i kirken kan si noe om ulike epoker i historien.

- Vi burde ha begynt under gulvet. Dessverre har vi aldri fått tillatelse fra Riksantikvaren, enn si midler til å åpne og ta en titt. Vi har en mistanke om at det kan ligge rester der fra en enda eldre kirke, fra den aller første kristne epoken og knyttet til at innløpet til Toppdalselva var et kjent vikingeområde.

Døpefonten er den eldste gjenstanden i kirken i dag. Den er fra ca. 1200, mens døpefatet i messing er fra 1600-tallet. Fonten ble sendt til Historisk museum i Oslo i 1895, hvor den bare havnet på et lager. Ingrid har vært en viktig aktør i å få den tilbake til Tveit. Det lyktes omsider i 2011. Denne prosessen skriver hun om i boken.

- Er det noen objekter her som du synes spesielt om?
- Alteret og prekestolen. Det er trearbeider med fine detaljer og med harmoniske fargesammensetninger. Figurene med Kristus på toppen og maleriene representerer sentrale personer og hendelser i kristendommen.

Mange lurer kanskje på hva inskripsjonen i latin betyr:

«For loven ble gitt ved Moses. Nåden og sannheten ved Kristus. Han har sørget for at hans underverk minnes. Herren er nådig og barmhjertig.»

Hva er dette? Denne spesielle innretningen har kirketjener Øyvind Brennsæter funnet oppe i klocketårnet og tenker at det er en hjemmelaget øreklokke.

Prekestolen ble satt inn etter reformasjonen, da prekenen ble innført i gudstjenesten. Senere kom også benkene, som med tiden heldigvis ble beskåret slik at de fikk litt helling. Bygdefolkene hadde faste plasser, etter sosial rang. Denne ordningen opphørte i 1897.

Det pleide å stå et lite timeglass ved siden av prekestolen, som sanden brukte én time på å renne gjennom. Det var makstiden for en preken, for å forhindre at presten «tøvet» for lenge, slik det sto i kirkeinstruksen på 1700-tallet.

En annen gjenstand som vekker ettertanke er en halsring i jern, som nok ble brukt i en gapestokk som kan ha stått ute på kirkebakken. Å bli satt i gapestokk var straff for mindre lovovertridelser. En kan se for seg hvor vanærende det var ettersom kirkebakken var et samlingsted for å motta beskjeder fra myndighetene og ellers utveksle bygdenytt med hverandre.

I et skap i sakristiet henger en svart messehagel, det spesielle kledet som presten har på seg når det er nattverd, fra 1777. Presten benytter nå nye hageler, og historiebevisste Ingrid tipser kirketjener Øyvind Brennsæter om at den gamle hagelen bør oppbevares i en egen pose.

Øyvind viser vei opp en bratt trapp til tårnet. Tykke tre-stokker går på kryss og tvers, festet med solide treplugg og vitner om gammel, solid byggekunst. To kirkeklokker henger her, den eldste fra 1700-tallet. Her oppe har kirketjeneren funnet en merkelig boks som sannsynligvis har vært brukt som «øreklokke» fra den gang man måtte opp i tårnet for å ringe med klokkene.

På en bjelke står denne innskriften i skjønnskrift:
«Ina Andersen Ryen Søndagsaften 8. februar 1914»

I skrivende stund er kirken tildekket av stilas og plastduk. Tak og tårn restaureres. Det er en påminnelse om hva dette verneverdige historiske bygget betyr for bygda samtidig som objektene forteller om evne og vilje til å foreta tidsmessige tilpasninger. Opp igjennom tiden har nye innretninger kommet til, som vedovn i 1881 og petromakslamper i 1905, orgel i 1911, et nytt et i 1983 osv. I vår tid går det på nye ting som miksepult, høyttalere og prosjektor. Ingrid lar seg begeistre av den nye skikken om å gi små englefigurer til alle dåpsbarna, etter at de først har stått i kirken et års tid og blitt «velsignet».

Hun har et spesielt hjerte for kirken i Birkenes ettersom hun tilbrakte viktige barneår der da hennes far var prest i soknet. - Men etter 63 år som innbygger i Tveit, er denne kirken også en del av min forankring i livet, sier Ingrid Wisløff Jæger, og ser rundt seg med et takknemlig blick.

Tekst og foto: Asle Jøssang

Altartavlen i Tveit kirke fra 1600-tallet i barokkstil er et utsøkt kunstverk med en harmonisk fargesammensetning. Maleriene er ved en kjent kirkekunstmaler ved navn Hendtzschler.

Det har vært et begivenhetsrikt år for Amanda Winsjansen, som er blitt eksponert som en kommende sangstjerne i det ganske land.

STEMMEN FRA DRANGSHOLT

- Jeg hadde slik dårlig samvittighet! Sier Amanda Winsjansen om den julen hun husker best fra sin oppvekst i Tveit. Hun hadde fått et par sokker i julepresang og hadde gitt tydelig signal om at hun var skuffet.
- Men heldigvis kan vi ta lærdom av våre feiltrinn, og vokse på dem.

Sannelig har hun også vokst som sanger. Fra den spede begynnelsen i barnekoret FreeKids i Tveit Frikirke til sist vinters eksponering i en Tv-sendt sangkonkurranse. En akutt halsbetennelse påvirket nok hennes opptreden i hennes siste runde, men nå hadde i hvert fall mennesker over det ganske land merket seg denne sympatiske sørlandsjenta og hennes store stemme.

Nå er Amanda klar til å synge julen inn i Tveit. Hun skal delta under julekonserten 10. desember, samt under gudstjenestene på julaften.

- Hva skal du synge i år?

Amanda smiler lurt. I skrivende stund er ikke det bestemt. - Det for bli en overraskelse, sier hun og ser fram til koselige juledager sammen med familien på Drangsholt. - Det er noe med den lune stemningen inne når det er kaldt og mørkt ute.

Etter FreeKids fortsatte Amanda i Soulchildren i Tveit kirke. Der var dirigent Kari Wadseth en stor inspirasjonskilde. En gang sang Kari julesangen «Mary did you know» på en måte som gjorde sterkt inntrykk på den unge

sanginteresserte jenta. Senere har Amanda selv opptrådt med den samme sangen under flere julegudstjenester. Den som hører hennes kraftfulle stemme, tar med seg en dyp varme ut i den mørke vinterkvelden.

For tiden arbeider Amanda i et bakeri for å tjene til livets opphold. Drømmen er å leve av sangen. - Det er mange dyktige sangere der ute og konkurransen er tøff, forteller hun. Men det blir stadig flere oppdrag med bryllup, begravelser og andre tilstelninger. Øvrige planer vil hun foreløpig helst holde for seg selv.

Amanda gikk hun på musikklinja i Vågsbygd, hvor et høydepunkt var å ha hovedrollen i musikalen Sister Act. Førsteplassen i den lokale sørlandske konkurransen Våisen på Vennesla var også et viktig høydepunkt.

- Hvilken sjanger liker du best å synge?

- Det må nok bli ballader som forteller en historie, svarer Amanda, som særlig takker sin mor og sin komponist-morfar i Finland for oppmuntrende støtte i alle år.

- Hva er viktig i livet ditt?

- Familie, venner og musikk.

- Hva er ditt forhold til kirke og kristen tro?

- Jeg valgte å konfirmere meg kristelig. Det var et bevisst valg. Men det er nok mye i kristendommen jeg synes er krevende og vil trenge mer tid på å forstå og ta til meg, sier Amanda, som synes det er bedre å være ærlig enn å late som.

Tekst og foto: Asle Jøssang

Amanda Winsjansen gleder meg til en rolig og fredelig jul på Drangsholt, men først venter opptredener og tilstelninger i Tveit kirke.

NOK EN VENNDØL I STABEN

Staben i kirkekontorene på Hånes har fått enda mer venndølsk å forholde seg til. Ett år etter at sogneprest Jan Otto Fredwall ble hilst velkommen, skjedde det samme med hans sambygding Elisabeth Aavitsland Fjermeros.

47-åringen er ny i 30 prosent stilling som tweens- og ungdomsarbeider. Men arbeid med unge er på ingen måte nytt for kvinnen, som er gift, har to voksne barn, en bonusdatter og to barnebarn.

Elisabeth, som i første omgang inviterer unge til ungdomsloftet i Hånes kirke annenhver uke, bidrar også med sang, trosopplæring og arbeid med konfirmanter. I år forbereder 27 unge seg til konfirmasjon i august neste år. Som trygg voksen håper hun å medvirke til godt fotfeste for unge på vei mot voksne liv.

- Mange strever med ulike utfordringer hjemme og på skole. På kirkeloftet skal de ikke prestere noe som helst. Der skal de komme som de er, senke skuldrene og forhåpentligvis kjenne på godt fellesskap med pizza, kiosk, spill, musikk og en liten andakt. Sang også, om de ønsker det, sier den nye medarbeideren i Hånes kirke.

Det ønsker hun i alle fall selv, etter oppvekst med fem søstre som hun rett som det var opptrådte sammen med. De syngende søstrene Aavitsland var i flere år gjengangere på diverse møteplakater i landsdelen. Sang og musikk har alltid vært naturlig i familien, som også omfatter Elisabeths niese Maria Arredondo.

Elisabeth Aavitsland Fjermeros har menighetsbakgrunn i Vennesla frikirke. Nå er hun utmeldt derfra og innmeldt i Den norske kirke. Når Elisabeth er på jobb, skjer det også i Vennesla og Evje begravelsesbyrå som helgevakt og tilkallingsvikar. Eller som sekretær i ektemannens firma. Hun har 24 års bakgrunn fra barnehage, skole og ungdomsarbeid, blant annet på værharde Lovund, beliggende i havgapet to og en halv times tur med hurtigbåt fra Sandnessjøen. Nå holder det med en halv time i bil fra Vennesla til Hånes.

Tekst og foto: Lars Hollerud

JULEKONSERT I HÅNES KIRKE

Torsdag 14. desember er du hjertelig velkommen til Hånes kirke kl. 19.00! Der blir det en stor julekonsert med alle aspekter av julestemning – fra det lavmælte og med ord til ettertanke, men det gis også stor plass til feiring og glede!

Hånes stiller med egne, dyktige krefter både når det gjelder solister og kor. Et prosjektkor er dannet for anledningen hvor både Hånes og Lauvåsen er sterkt representert, og det ryktes om stor sangglede og gospeltrøkk på første øvelse. Solister blir Linn Mørland, Elisabeth Aavitsland Fjermeros og Lars Gunnar Bergstad – og fra prosjektkoret er Arild Hegland solist. Kor og solister akkompagneres av ypperlige musikere.

Det vil bli gitt anledning til å gi en selvvalgt billettpris som kollekt/Vipps under konserten for å dekke de utgifter det medfører å arrangere en slik julekonsert.

Hånes menighet ønsket at økonomi ikke skal stå i veien for at folk kan få med seg en flott julekonsert før jul, derfor er det fri entré.

Spre gjerne vårt Facebook-innlegg om konserten til venner og kjente – dette blir en konsertopplevelse som er verdt å få med seg!

HAR DETTE VÆRT ET OFFERSTED?

Har dette vært et hedensk offersted? undrer konservator og 16. generasjons gård-eier på Nedre Timenes Endre Wrånes seg. Gravhauger, skålgroper og flere spennende funn i jorda vitner om menneskelig aktivitet gjennom flere tusen år i Stømsnes-området: gårdene Timenes, Strømme, Berhus og Hånes.

På en bakketopp like ovenfor huset er det en eiendommelig formasjon med en steinansamling mellom to store steiner. Endre Wrånes mener dette kan være et horg, altså et gammelt offersted knyttet til den gamle, norrøne naturreligionen. Bildet viser Wrånes ved en av de store steinene i formasjonen som delvis var skjult av snøen da vi besøkte stedet.

Bladet Vårt møter historikeren og gårdbrukeren en fuktig mandags ettermiddag i slutten av november for et lite lokalhistorisk trask i gårdens nære omgivelser i den våte, helgeferske snøen. Vi har tatt turen til fots inn langs traktorveien fra Timenes-krysset, og Wrånes kommer oss i møte akkurat i det vi passerer informasjonsskiltet han selv satte opp for noen år siden. Her er det nemlig mye å informere om. Vi har ikke mer enn så vidt hilst på hverandre før han er i gang og peker og forklarer, med innlagte referanser til skiltet. På de åpne slettene på Timenes har det vært god jord, og Wrånes forteller at det eldste bosettingssporet i området faktisk er hele 9000 år gammelt, ei flintøks funnet på Strømme, og at det er drevet jordbruk i området i 5000 år.

- På høydedragene rundt slettene her er det flere gravhauger. Der borte er en, oppe på haugen der en annen. Gravhaugene skulle ligge nær bosettinga, og

de skulle være synlige. De var også en tydelig markering av eiendomsrett, forteller han pekende med både venstre og høyre arm.

Takket nei til hundre millioner
Sammen med de andre gårdeierne på Nedre Timenes valgte Wrånes for noen år siden å takke nei til forespørsler fra utbyggere som gjerne ville sikre seg de attraktive, bynære områdene som hører til gården. Trolig ville de kunne innkassert omkring hundre millioner kroner. I stedet er skogsområdene som hører til blitt naturreservat.

- For meg var det et verdivalg. Her har man lagt ned arbeid i generasjoner, så skulle jeg komme og ta ut en slik gevinst bare fordi jeg kunne det? Dette

kulturlandskapet og naturen her ville blitt rasert. Jeg vil heller at det blir tatt vare på. For meg er det en stor berikelse å ha dette rundt meg, forteller han. Traktorveien ender der den møter bilveien inn fra Håneskrysset, og den siste lille biten leder inn til tunet til Wrånes' bolig, et moderne hus som er bundet sammen med det gamle gårdshuset. Fra det lille veikrysset peker Wrånes på det lange, snorrette steingjerdet som går tvers gjennom enga ned mot kilen.

- Det er grensa mellom Nedre Timenes og Øvre Strømme. Den er fra middelalderen. Yngre grensegjerder er sjelden så rette, de bukter og svinger seg fordi det er flere om plassen og hver kvadratmeter teller, forklarer han. Og legger til at dette området lå under vann i

jernalderen da vannstanden var to meter over dagens nivå.

- Det var en fjorarm som gikk inn hit, da, helt inn mot høydedragene rundt her.

Gravhauger på Øvre Strømme

Et av disse høydedragene er neste mål for trasket, og her viser Wrånes først frem en gravhaug fra jernalderen på 6-7 meter i diameter.

- Hagen har vært større enn det som er igjen nå. Den har vært helt rund og høyere, men den er fortsatt tydelig i terrenget. Midt i her ser du et søkk som viser at det har vært haugbrott her. Noen har brutt seg inn for å hente ut gravgods, forteller han.

Bare et steinkast bortenfor på den samme åskammen viser han deretter restene av ei enda større gravrøys, hele 18 meter i diameter.

- Respekten for stedet har nok avtatt med tida, og det har blitt hentet ut stein herfra til bygging av steingjerder og andre formål, forklarer han, og peker illustrerende på et langt steingjerde som passerer like ved.

Wrånes forklarer at gravlegging i haug er en skikk som forsvant med kristendommens inntog midt på 900-tallet. Men haugene forble synlige i terrenget og vitnet om tidligere tider.

- I middelalderen var det bevissthet rundt det å kunne knytte forbindelse tilbake til haugbonden, han som var begravd i haugen, og som folket på gården var etterkommere fra. Det fortelles også at folk ofret øl og mat ved haugene.

Bronsealderhaug på Hånestangen
Konservatoren presiserer at det er vanskelig å tidfeste en haug med steiner, og at det primært er funn inne i røysa eller gravhaugen man må basere seg på. Mens disse to haugene på Øvre Strømme altså er fra jernalderen, er f.eks. steinrøysa øverst på det ytterste neset på Hånestangen sannsynligvis fra bronsealderen, og kanskje tusen år eldre enn disse to gravhaugene. De

Gårdeier på Nedre Timenes Endre Wrånes er selv historiker og konservator, og finner stor glede i å studere og fortelle om kulturminnene på eiendommen. Han har selv satt og laget teksten til informasjonsskiltet på traktorveien mellom gården og Timeneskrysset.

ulike kulturminnene i området stammer altså fra ulike perioder over et svært langt tidsrom.

Offersted på Nedre Timenes?

Tilbake på egen mark, viser Endre frem noe ekstra spennende på bakkedraget like ved sitt eget hus. Han sier vi er litt uheldige med at nysnøen dekker, men også her er ei lita steinrøys mellom to større steinformasjoner. Dette kan også ha vært ei grav, men Endre har en teori om at denne spesielle formasjonen har vært noe mer.

- Kan dette ha vært et hedensk offersted, et horg, undrer han seg. Et horg er et mindre, lokalt offersted i naturen, mens hov er betegnelsen for offerstedet for større områder.

- Kristenretten, lovgivingen som kom med kristendommen i 1024, forbyr ofring til stein. Det må jo ha vært en grunn til et slikt forbud. Den norrøne religionen var en naturreligion. Den hadde likheter med den samiske, også

i den samiske religionen er det ofring ved spesielle steinformasjoner i naturen, utdyper han.

Skålgroper på Berhus

Knyttet til religiøs kult blir også skålgropene som er funnet innenfor grensene til gården Berhus som også deles av E18. Skålgroper er en form for helleristninger, og er små groper som er hugget ut på et svaberg eller en stein. Man antar at disse har vært benyttet til en form for offerritualer knyttet til fruktbarhetsreligionen i bronsealderen.

- Det er funnet et felt med skålgroper på delen av gården som er nord for E18, og et felt sør for E18. Du må faktisk helt til Lista for å finne et mer spennende skålgropfelt enn det på Berhus, forteller han begeistret. Det har altså levd mennesker i tilknytning til de attraktive jordbruksflatene i dette området ikke bare i hundrevis, men i tusenvis av år. Men folkemengden har økt og avtatt med tidene.

En av de to gravhaugene på Øvre Strømme. Fortsatt godt synlig inne i skogen, selv om den opprinnelig var mye høyere.

- Berhus var for eksempel ubebodd etter svartedauden, og ble tatt i bruk igjen først på 1600-tallet, viser kildene. Men i tida før svartedauden, på 1200-tallet bodde det mye folk i området her, forteller Wrånes.

Unik dagbok på gården

Etter den lille rundturen omkring gården, blir vi invitert med inn i huset. Endre har nemlig interessante ting å fortelle også om selve gården og den litt nyere historien. Gården har nemlig noe så unikt som ei dagbok med daglige nedtegnelser fra 1867 til 1990. Flere generasjoner gårdeiere har beskrevet sine daglige gjøremål. Det gir et unikt innblikk i lokal kulturhistorie.

- Her kan man følge overgangen fra selvforsyningsjordbruk til salgsjordbruk, fra mangesysleri til spesialisering med utvalgte varesorter. På 1880-tallet ble Drangsvannet som gården grenser mot knyttet til sjøen med kanaler, og dampbåter kom helt inn hit for å hente og levere varer. Byvekst i Kristiansand førte til økt etterspørsel etter ved og jordbruksvarer, og gårdene her tilpasset seg, forteller Wrånes.

Dagboka med sin kontinuitet og detaljerte nedtegnelser har vakt oppsikt blant fagfolk, og helt fra Universitetet i Uppsala har det kommet ei forskergruppe som har satt i gang et forskningsprosjekt knyttet til boka.

- Gjør turen mer spennende

Etter en titt i ei av dagbøkene, takker vi for den kulturhistoriske omvisningen, og tar på igjen de halv våte skoene for å traske bilveien ut igjen til Håneskrysset. Før vi trår ut igjen i novemberværet, sier Endre at han håper mange vil ha glede av både naturen og kulturlandskapet i området bevares, ikke minst for de som bor i nærheten.

- Dette er et interessant kulturlandskap, menneskeskapte minner i landskapet. En tur i terrenget her blir mye spennende når du vet noe om disse tingene, avslutter han.

Tekst og foto: Odd Aksnes

MALAS

Sparkling Maling Oppussing

Kontakt oss i dag for en uforpliktende prat rundt ditt neste prosjekt!

Maler André Langfeldt Tlf: 928 58 716 | Maler Glenn Erling Ryen Tlf: 481 56 996 | E-post: mal.as.service@gmail.com www.mal.as

JULEMESSE MED ALLE MANN I SVING

- Det er så fint å bli bedt om å hjelpe til og å være med i dette fellesskapet, forteller Liv Bente Ravnevand, som sitter på bakrommet og lager smørbrød for harde livet. Sammen med smørekollega Silje Marie Eliassen er hun blant de opp imot 70 menneskene som er i sving når årets julemesse arrangeres i Hånes kirke.

Det er en imponerende organisasjon av mennesker og oppgaver som hovedkomitéen, bestående av Sigrunn Mjøs Blakseth, Solveig Skaug, Anne Therese Lædre Bostrøm og Kirsti Tellefsen, har satt i sving. Gjennom året er Kirkeringen i aktivitet for å lage og skaffe gevinster, som nå fyker ut gjennom åre- og loddsalg. Dette er en begivenhet som

arrangeres på 30. eller 40. året. Ingen har holdt tellingen, men det som er sikkert er at dette er blitt en årlig bygdebegivenhet som trekker fullt hus.

Foruten kafé, salg av julebakst og kaker, er det populære programinnslag som sang av Hånes barnespel og Mannskoret. I loftsstua har trosopplærer Elisabeth Fjermemos invitert barn og unge til fellesskap og spill.

Årets julemesse ga en totalinntekt på 145 000 kroner, som går til drift av Hånes kirke.

Tekst og foto: Asle Jøssang

Sigrunn Mjøs Blakseth og i bakgrunnen loddselgerne (f. v.) Ragnhild Haanes og Sonja Sigrindnes er klare for storinnrykk under årets julemesse.

Trine Loland (t.v.) og Grethe Flom vet å friste med gevinster som Kirkeringen har laget. Barnebarn Filip Heggnes Flom hjelper til.

Silje Marie Eliassen (t. v.) og Liv Bente Ravnevand sitter på bakrommet og forsyner kaféen med smørbrød, fra brød bakes og stekes på kjøkkenet fire meter unna.

Åresalansvarlig Arild Hegland kan det der med å skape god stemning.

FEST PÅ SLOTTET

I barne- og ungdomsarbeidet har Tveit menighet som målsetting å tilby et alderstilpasset tiltak for hvert årstrinn fra fødsel til konfirmasjon. Nylig ble det arrangert «Fest på slottet» for fire-åringene.

Over: Hånes og Tveit skolekors, dirigert av Marte Saur Heiland, deltar under gudstjenesten. (Foto: Lise J. Foshaugen)

Til venstre: Under Fest på slottet spiller trosopplærer Lise J. Foshaugen rollen som Gud i et stykke om skapelsen (Foto: Asle Jøssang)

- Tveit kirke er nemlig «slottet» til Jesus, kongen over himmel og jord. Vi så på alle skattene som finnes der, lekte, sang, spiste boller og lagde kroner som vi brukte på gudstjenesten på søndagen. Sist, men ikke minst, gikk vi på skattejakt. Inne i skattekista lå blant annet det fineste Gud noensinne har skapt! Barna så nemlig sitt eget speilbilde, forteller trosopplærer Lise J. Foshaugen. Sammen med Marit E. Jøssang og kantor Ruth L. Sandvik fremførte Lise også et skuespill om skapelsen.

Tveit og Hånes og Tveit skolekorps deltok under gudstjenesten, der de fremmøtte fireåringene også fikk utdelt boka Fest på slottet.

- I dåpshandlingen leser vi fra Bibelen om «å lære å kjenne» troen. Dette ønsker vi i Tveit menighet å bidra til, sammen

med de som har ansvar for oppdragelsen av barnet. Derfor har kirken tilbud om trosopplæring. Alle barn og unge som er medlemmer i Den norske kirke eller som er trosopplæringsabonnenter blir jevnlig invitert til ulike tiltak, forteller trosopplærer Lise J. Foshaugen.

Det finnes breddetiltak som oftest er av årlig art som Fest på slottet, Lys våken (overnatting i kirken) og englesøndag (gudstjeneste hvor fjorårets døpte henter dåpsengelen med seg hjem). Tveit menighet inviterer til breddetiltakene gjennom brev i postkassen, men det promotes også bredt på sosiale medier og fysiske oppslagstavler. I tillegg finnes det trosopplæring av mer kontinuerlig art som konfirmasjonsundervisning og ungdomskvelder.

Tekst: Asle Jøssang

MISJONSVERKSTEDET ER 20 ÅR

I 20 år har noen misjonsengasjerte kvinner i Tveit arrangert en årlig basar for å samle inn midler til misjonsprosjekter. De kaller seg Misjonsverkstedet og arrangerer en årlig basar. Denne gruppen er det foreløpig siste ledd i en lang og tradisjonsrik historie i bygda med engasjement for misjon.

Det var stinn brakke på Grendehuset på Ryen da Misjonsverkstedet arrangerte årets basar. Primus motor Marianne Gabrielsen gjør rede for gruppens 20 år lange engasjement.

- Det er meningsfullt og givende å få være med på dette. Prosjektene vi har støttet har gjort meg nysgjerrig på å vite mer, og jeg har vært så heldig å få besøke både Bolivia og Haydom og fått se hva vi hjelper til med. Det har inspirert til videre engasjement, og det håper jeg flere kan få oppleve, forteller Marianne Gabrielsen, som står i spissen for dette tiltaket.

Det begynte i 2003 da daværende kantor i Tveit menighet, Ben Tore Beisland, med familie reiste til Bolivia som

utsendinger for Misjonsalliansen. Menigheten støttet allerede Normisjonens virksomhet blant blant Udinfolket i Azerbadjan, med fokus på et barnehjem for funksjonshemmede. Nå ble støtten utvidet til også å inkludere Bolivia. Inntektene fra Misjonsverkstedets basar gikk til begge tiltakene.

I 2010 reiste Turid og Olav Espegren tilbake til Haydom i Tanzania. Dette sykehuset er godt kjent i Tveit ettersom det har en tett tilknytning til misjonærslekten Espegren. Etter et besøk til Haydom i 2013, bestemte Misjonsverkstedet seg for å bidra til å øke menighetens støtte til sykehuset, samtidig som hjelpen til Bolivia fortsatte en stund til. Etter at Misjonsalliansen trappet ned sin virksomhet i Bolivia, valgte menigheten å støtte Stefanusalliansens engasjement for barn og unge på «søppelfjellet» i Kairo, Egypt, et prosjekt som drives av den koptiske kirken i landet. Misjonsverkstedet deler i dag overskuddet fra basaren mellom støtten som gis til Egypt, og et nytt tiltak i Haydom.

Haydom sykehus har nemlig startet et «redningsarbeid» for barn født med albinisme. Slike barn går på internatskoler i distriktet hvor de blir strengt bevoktet mot kidnappere. I Tanzania finnes nemlig en forestilling om at albinoer besitter en spesiell «kraft» som kan gjøre forskjellige magiske ritualer særlig effektive. Derfor blir barn kidnappet og drept, og kroppsdeler blir benyttet i de hemmelige ritualene.

I løpet av disse 20 årene har Misjonsverkstedet sendt omkring en million kroner til prosjektene de har støttet.

Tekst og foto. Asle Jøssang

A|S|K|O
- vi forsyner Norge med mat

JULEMYSTERIET I TEKST OG TONER

**VELKOMMEN TIL KONSERT
I TVEIT KIRKE
MANDAG 18. DESEMBER
KL. 19.30**

Medvirkende:

Tone Charlotte Sandvik, sang
Therese D. Gabrielsen, fløyte
Margot Tangen, opplesning
Ruth L. Sandvik, piano

NY BOK I SERIEN **OM TVEIT**

Nok en gang er det bare å ta hatten av for radarparet Trygve E. Tønnessen og Birger Tvedt i Tveit Historielag som i høst utgir bind to i serien Liv og virke i Tveit.

Bindet, som inneholder 74 større og små artikler fordelt på til sammen 512 sider, er konsentrert rundt fire hovedtemaer; flyplassen og luftforsvaret, krigen, kirke og religiøst liv og skolen. Dette er alle temaer som har satt dype avtrykk i Tveits historie, og spiller fortsatt viktige roller i bygda liv og virke.

Boken er også rikt illustrert med tegninger av Arvid Bergstøl og nåtidige fotografier tatt av Trygve Tønnessen. Det er særlig grunn til å trekke fram hans unike serie med fotos fra Kjevik flyplass i dag. Boken inneholder dessuten en rekke historiske fotos fra diverse arkiver.

Her er det i sannhet noe for enhver interesse. Mange av artiklene har tidligere vært publisert i årsskriftene til historielaget, mens en god del er skrevet spesielt for

publisering i dette bindet. 40 personer har bidratt med tekster. Ingrid Wisløff Jæger, Beint Foss og Birger Tvedt er anerkjente lokalhistorikere og sentrale bidragsyttere. De to redaktørene er allerede i gang med å lage tredje og siste bind i serien, som er ventet ferdig i løpet av neste år.

TVEIT KIRKE
SØNDAG 10. DESEMBER KL. 17.00

Julekonsert

Medvirkende:

Amanda Winsjansen, sang
Therese D. Gabrielsen, fløyte
Prosjektkor 4. og 5. klasse
Tveit Veterankorps
Kvartett fra "Julemysteriet"
Ruth L. Sandvik

**FRI ENTRÉ
KOLLEKT - VIPPS
VED UTGANGEN**

Hydro Texaco Håneskrysset

**Døgn-
åpent**

**Telefon
38 04 87 77**

Rørleggeren i Tveit og Randesund

TELEFON 38 04 51 01
TELEFAX 38 04 41 05
www.bragdo.no

FM Mattsson

Ryen

Åpent 07-23 (man-lør)

Skaff deg medlemskort! Da blir du med på å dele overskuddet i butikken!

Velkommen til oss på

FRISØRGÅRDEN

TLF : 940 92 726

online booking : frisorgarden.no

Mestergull

T. BERGLIHN

Sørlandssenteret • Tlf. 38 04 91 30

ALPHA & OMEGA
BEGRAVELSEBYRÅ AS
KRISTIANSAND

Espen Isak Egeland

Bedemand og daglig leder

Vakttelefon hele døgnet: 38 02 24 44

Telefon: 47 61 18 47

Hydro Texaco
Håneskrysset
Døgn-åpent
Telefon 38 04 87 77

RASMUSSENGRUPPEN

LANTERNEN Ta turen om Hamresanden!
Det intime spisested i Maritimt miljø
Middag, grillretter og smørbrød.

TVEIT DYREKLINIKK

SØRLANDETS BILVERKSTED AS
Barstolveien 50 • Sørlandsparken • 4636 Kristiansand
Tlf.: 38 04 82 37 • Mobil: 909 39 525 • Fax: 38 04 86 71
• Reparasjon av alle biltyper
• Lang erfaring
• Fagmessig arbeid
• EU-kontroll

Andås
Sørlandets begravelsesbyrå siden 1933
Døgntelefon: 38 17 74 50
www.andas.no

RØRLEGGERMESTER OLE R. TVEDT AS
(977 46 261) post@olertvedt.no

Fra kirkebøkene

Hånes

Døpte

Lisa Askland
Edvin Røed Helgesen
Johannes Flatøy Sunde
William Wolles Engenes
Sebastian Frøysa Esdar
Anastasia Knutsen
Even Skeie Flatebø
Oliver Noel Pettersen

Vigde

Pernille Frøysa Bjørndal og
Stefan Tellefsen Esdar

Døde

Kari Krossen
Eva Synnøve Engelién
Inger Johanne Nilsen
Marianne Hannaas Bratteli
Odd Jan Jernæs
Svein Sætren

Tveit

Døpte

Tobias Rebnør Bjornes
Bjørn Tollerød Finnfold
Otilie Andrea Skaslien Isefjær
Olai Hamre Rislåa
Martin Hamre
Aurora Krogstad Bylyksbashi
Peder Haugen-Eriksen
Lea Eliin Jahnsson-Rasmussen
Isabella May Dørum Baugerød
Miland Skisland Knutsen
William Robert Gran
Håkon Ugland Hagen
Nikolai Hetland Foss
Ylva Bergseth
Sanna Ugland Erkleiv
Jens Volden Nordby
Lilly Alette Barnett
Nikoline Rypestøl Skribeland
Ellie Hoslemo Aase
Odin Lauvås

Vigde

Rebekka Abildgaard Lindseth og
Henrik Abildgaard Lindseth
Amanda Marie Ponzi og Benjamin Herje
Marie Valseth og Fredrik Fosslund
Elise Udjus og Håkon Skau Hesla

Tveit menighet

Balchens vei 3, 4656 Hamresanden
E-post: tveit.kristiansand@kirken.no
Web: www.tveitmenighet.no

For henvendelser ang. dåp, vigsel og begravelse, kontakt Kirkens servicetorg, telefon: 38 19 68 00

Sokneprest

Jens Olai Justvik
mob. 909 10 311
e-post: jj289@kirken.no

Daglig leder

Ellen Najmy Mørch
Tirsdag, onsdag, torsdag 09.00-14.00
mob. 901 32 997
e-post: em446@kirken.no

Kantor

Ruth Loland Sandvik
mob. 984 82 629
e-post: rs454@kirken.no

Trosopplærere og ungdomsleder

Lise Jortveit Foshaugen (fra 14. aug.)
mob. 911 34 714
e-post: lf369@kirken.no

Kirketjener

Øyvind Brennsæter
tlf. 991 05 237
e-post: ob368@kirken.no

Menighetsrådet, Tveit

Merete Nilsen

Døde

Jan Jørgen Nodeland
Alf Oleiv Rødland
Agnes Furunes
Signe Lillian Dypedal,
Arne Bakken
Geir Rom
Gård Magne Staddeland
Arna Reidun Sanden

GUDSTJENESTER OG MØTER I TVEIT

Søndag 3.12. kl. 11.00

Kirken
Lys Våken gudstjeneste
Jens Olai Justvik
Lise J. Foshaugen
Lys Våken barn
Band

Søndag 3.12. kl. 16.00

Hamresanden
Tenning av julegrana ved
menighetshuset.
Veterankorpset, Hamresanden
velforening og menigheten.

Tirsdag 5.12. kl. 17.00

Kvales Minne
Tveit og Hånes kirkekor synger

Fredag 8.12.

Drangsholt
Jul på låven for 2. klasse
Lise J. Foshaugen
Tomas D. Gabrielsen

Søndag 10.12. kl. 17.00

Julekonsert i kirken
Amanda Winsjansen - sang
Therese D. Gabrielsen - fløyte
Prosjektkor 4. og 5. klasse
Tveit Veterankorps
Kvartett fra "Julemysteriet"
Ruth L. Sandvik - kantor

Torsdag 14.12. kl. 19.00

Lysmesse
Jens Olai Justvik og
Lise J. Foshaugen i samarbeid
med
Ve skole

Mandag 18.12. kl. 19.30

Konsert: Julemysteriet
Ruth L. Sandvik, Tone Charlotte
Sandvik, Margot Tangen og
Therese Gabrielsen

Onsdag 20.12. kl. 17.30-19.00

Øve på julespillet til juleguds-
tjenesten.
Jens Olai Justvik og folk fra bygda.

Torsdag 21.12. kl. 09.00

Julegudstjeneste for skolen.
Samarbeid med Ve skole.

Torsdag 21.12. kl. 10.45

Julegudstjeneste for barnehagene.
Menighetens ansatte og
barnehagene i Tveit.

Julaften, søndag 24.12. kl. 14.00

Familiegudstjeneste. Julespill.
Jens Olai Justvik.
Folk fra bygda i julespillet.

Julaften, søndag 24.12. kl. 16.00

Julegudstjeneste
Jens Olai Justvik
Sang av Amanda Winsjansen

Mandag 25.12. kl. 12.00

1. juledag gudstjeneste.
Jens Olai Justvik
Sang av Tone Charlotte Sandvik
Veterankorpset

Mandag 1.1. kl. 17.00

Nyttårgudstjeneste
Jens Olai Justvik
Fløyte: Therese Gabrielsen

GUDSTJENESTER OG MØTER PÅ HÅNES

Søndag 3. kl. 11.00

SuperSøndag/familiegudstjeneste
Jan Otto Fredwall
Tweens-forsangere
Hånes og Tveit skolekorps.

Mandag 4.12.

Øvelse prosjektkor (lukket øvelse)
May-Linne Danielsen

Onsdag 6.12. kl. 18.00

Menighetsrådsmøte
For menighetsråd og stab

Torsdag 7.12. kl. 10.00 og 12.00

Julegudstjeneste for barnehagene
Linn Mørland

Torsdag 7.12. kl. 18.30

Tweens-klubb
Elisabeth Aavitsland Fjermeros.
Alle fra 5.-7. trinn er velkommen.

Fredag 8.12. kl. 09.00

Julevandring 1. trinn
Linn Mørland

Søndag 10.12. kl. 11.00

Adventsgudstjeneste med kor
Jan Otto Fredwall, Hånes og Tveit
kirkekor v/ Ruth Sandvik og
May-Linne Danielsen.

Mandag 11.12.

Generalprøve julekonsert. Lukket
øvelse for May-Linne Danielsen,
band, solister, prosjektkor og
tekniker. Sang: Elin Kirkhus Thieu

Torsdag 14.12. kl. 19.00

Menighetens julekonsert
May-Linne Danielsen, band, solister,
prosjektkor. (Se egen annonse
i bladet.) For alle.

Fredag 15.12. kl. 12.00

Fredagsvaffel. For alle.

Onsdag 20.12. kl. 09.00 og 10.00

Julegudstjeneste for skolene
Linn Mørland og Jan Otto Fredwall.
For 1.-7. trinn

Torsdag 21.12 kl. 09.00

Julegudstjeneste for ungdomstrinn.
Linn Mørland og Jan Otto Fredwall.
For Vigvoll skole.

Julaften, søndag 24.12. kl. 14.00

Familievennlig julegudstjeneste
Jan Otto Fredwall
Sang: Tweens-jenter.

Julaften, søndag 24.12. kl. 15.30

Julegudstjeneste
Jan Otto Fredwall
Sang: Alf Ole Andersen

Mandag 25.12. kl. 12.00

Høytidsgudstjeneste
Jan Otto Fredwall
Sang: Elin Kirkhus Thieu

Søndag 7.1. kl. 11.00

SuperSøndag/familiegudstjeneste
Familievennlig.

Søndag 7.1. kl. 12.00

Familievennlig juletreffest
Jan Otto Fredwall
(Se annonse i bladet).